

Julkaistu alunperin: Intellectuals, the 'information society' and the disappearance of the public sphere. *Media, Culture and Society*, 4(3), 1982. Suomennos: *Tiedotustutkimuksen* toimitus. Copyright: Academic Press.

¹ Kirjoitukseni teemoja koskevista keskusteluista olen kiitollinen työtovereilleni Leicesterin yliopiston tiedotustutkimuksen keskuksessa sekä Philip Schlesingerille, jonka samaa aihepiiriä käsittelevä kirjoitus antoi lopullisen sysäyksen pessimisilleni.

² *The Daily Mirror* (10.4.1982) kertoi, että British Telcom oli suunnitellut Prestel-palveluaan varten argentiinalaisen laivaston upotuspelin sen jälkeen kun brittiläiset joukko-osastot olivat purjehtineet Falklandin saarille. Vastalauseet johtivat siihen, että peli vedettiin pois.

³ Siten esimerkiksi 'köyhyysrajan' alapuolella olevien määrä lasketaan enää vain joka toinen vuosi eikä vuosittain.

⁴ Tawneyn perintöä koskevasta kiistasta ks. Raphael Samuelin pamfletti 'Socialist Society' (*The Guardian*, 29.3. ja 5.4.1982). Esimerkkejä ideologiseen suuntaan kääntyneistä laitoksista ovat Institute for the Study of Conflict, Institute for Economic Affairs, johon nytemmin on liittynyt myös Unit for Social Affairs, Freedom Association, Adam Smith Institute ja Centre for Policy Studies.

⁵ Erityisesti Stuart Hallin tutkimukset ovat kiinnittäneet huomiota tähän prosessiin. Ks. esim hänen Cobden-luentonsa (*The Guardian*, 5.1.1980) sekä Hall ym. 1978. Muita ovat esim Chibnall 1977 ja Taylor 1981.

⁶ Piirityksestä ks. Schlesinger 1980/81.

⁷ Chomsky & Herman (1979) tekevät sattuvia havaintoja molemmista ilmiöistä.

⁸ Työttömyydestä ks. Jordan 1982 ja Showler & Sinfield 1981.

⁹ Ks. yleiskatsauksena Golding & Elliott 1979. Mainostetuin kritiikeistä on Glasgow University Media Groupin (1976, 1980) tekemä.

¹⁰ Ks. esim. Graham Murdockin *Tiedotustutkimuksessa* (4/1981) julkaistu artikkeli 'Television tarve ja tarjonta'. - Toim. huom.

Kirjallisuus

BELL, D. *The Cultural Contradictions of Capitalism*. London, Heinemann, 1976.

BELL, D. The Social Framework of the Information Society. Teoksessa FORRESTER, T. (toim.). *The Microelectronics Revolution*. Oxford, Blackwell, 1980.

CARDIFF, D. The Serious and the Popular. *Media, Culture and Society*, 2(1), 1980.

CHIBNALL, S. *Law and Order News*. London, Tavistock, 1977.

CHOMSKY, N. & HERMAN, E.S. *The Political Economy of Human Rights*, 1-2. Nottingham, Spokesman Books, 1979

GABUS, E. The External Relations of Multinational Companies. Teoksessa CURZON, G. & CURZON, V. (toim.). *The Multinational Enterprise in a Hostile World*. London, Macmillan, 1977.

GLASGOW UNIVERSITY MEDIA GROUP. *Bad News*. London, Routledge and Kegan Paul, 1976.

GLASGOW UNIVERSITY MEDIA GROUP. *More Bad News*. London, Routledge and Kegan Paul, 1980

GALDIE, G.W. *Facing the Nation: Television and Politics, 1936 - 1976*. London, Bodley Head, 1977.

GÖLDING, P. & ELLIOTT, P. *Making the News*. London, Longman, 1979

GOULDNER, A. *The Future of the Intellectuals and the Rise of the New Class*. London, Macmillan, 1979.

HALL, S. Culture, the Media and the 'Ideological Effect'. Teoksessa CURRAN, J. ym. (toim.). *Mass Communication and Society*. London, Arnold, 1977.

HALL, S. *Policing the Crisis*. London, Macmillan, 1978

HOGGART, R. *The Uses of Literacy*. Harmondsworth, Penguin, 1958.

JORDAN, B. *Mass Unemployment and the Future of Britain*. Oxford, Blackwell, 1982.

NORA, S. & MINC, A. *L'information de la société*. Paris, La Documentation Française, 1978.

SCANNELL, P. Broadcasting and the Politics of Unemployment, 1930-1935. *Media, Culture and Society*, 2(1), 1980.

SCHILLER, H. *Who Knows: Information in the Age of the Fortune 500*. Norwood, NJ, Ablex, 1981.

SCHLESINGER, P. Princes' Gate, 1980: The Media Politics of Siege Management. *Screen Education*, (37), 1980/81.

SHOWLER, B. & SINFIELD, A. (toim.). *The Workless State*. London, Martin Robertson, 1981.

TAYLOR, I. *Law and Order*. London, Macmillan, 1981.

(kirjallisuusluettelo jatkuu sivulla 85)

Nairobien hengessä

Yhdistyneiden Kansakuntien ensimmäisessä ja toisessa aseidenriisun erityisistunnossa hyväksytyjen julkilausumien ja päätösten samoin kuin Unescon eri asiakirjojen mukaisesti järjestettiin Nairobissa huhtikuun 18-22. päivinä 1983 symposium joukkoviestinnästä ja aseidenriisunnasta. Panoksenaan maailman aseidenriisuntakampanjaan asiantuntijakokous omisti erityistä huomiota siihen, missä määrin joukkotiedotusvälineet käsit-

televät aseidenriisuntaa ja turvallisuuskysymyksiä eri yhteiskunnallisissa ja poliittisissa järjestelmissä. Tarkoituksena oli ymmärtää paremmin vertailevalta ja tieteelliseltä pohjalta sitä tapaa, jolla joukkotiedotusvälineet käsittelevät varustelua ja aseidenriisuntaa sekä vaikuttavat näiden asioiden käsittelyllään, ja tutkia keinoja helpottaa tiedotusvälineistä vastaavien tehtäviä.

Symposiumiin osallistui 13 varsinaista osanottajaa, 6 hallitusten tarkkailijaa sekä useita tarkkailijoita hallitusten ulkopuolisista organisaatioista, tiedotusvälineistä ja Yhdistyneiden Kansakuntien organisaatiosta. *International Association of Mass Communication Research* (IAMCR), *International Peace Research Association* (IPRA) ja *International Social Science Council* olivat edustettuina tarkkailijoina, joilla on konsultaatiosuhde Unescoon. Tieteelliset järjestöt osallistuivat aktiivisesti symposiumin työmateriaalin valmisteluun.

IAMCR ja IPRA painottivat symposiumille sitä tosiseikkaa, että alan tutkijoille ja tiedemiehille on ollut ominaista vastata ajan ongelmiin, huolenaiheisiin ja jopa paineisiin heidän muotoillessaan tutkimusehdotuksiaan. Tällä taipumuksella on kuitenkin se haittapuoli, että yhtenäisen tietojärjestelmän luomisen asemesta on esiintynyt ad hoc -lähestymistapaa, pirstoutumista ja liiallista erikoistumista. Nämä ongelmat aiheutuvat osaksi tutkijain yhteisöstä itsestään. Ei ole esiintynyt riittävästi tieteellistä väittelyä siitä, mitkä teoriat, käsitteet ja menetelmät ovat relevanteimpia ongelman analysoimiseksi. Osaksi kuitenkin tieteellisen tutkimuksen suhteellisen hento panos on seurausta tutkimuspolitiikan epäjohtonumukaisuudesta ja pelkästä rahoituksen puuttumisestakin.

Niin kuin IPRA ja IAMCR yhteisesti osoittivat, tiedeyhteisö on jo pitkään ollut tietoinen näistä ongelmista. Jo niin varhain kuin 1960-luvulla sellaiset tiedemiehet kuin Karl W. Deutsch, Ithiel de Sola Pool ja J. David Singer kehittivät tapoja tutkia viestinnän, kansallisen turvallisuuden ja varustautumisen kontrollin ongelmia. Pääongelmana oli silloin ensi sijassa asevalvontasopimusten *tarkkailu* ja *kontrolli*. Myöhempi tekninen kehitys, erityisesti satelliitti-

valvontajärjestelmä on huomattavasti muuttanut todentamisen ja kontrollin luonnetta. Mutta varhaiset tutkijat painottivat myös erästä toista viestinnän puolta: miten viestintävälineet voisivat paremmin lisätä osapuolien välisen *luottamuksen* kehittymistä. Tämän vuoksi tunnettiin tarpeelliseksi tehdä sisällönerittelyjä tiedotusvälineiden käsittelemien asioiden määristä ja käsittelytavoista.

Viime vuosina on yleisen mielipiteen ja rauhanliikkeiden merkitys korostunut aseidenriisuntakysymyksissä. Rauhanliikkeistä samoin kuin rauhan ja aseidenriisunnan tutkimuslaitoksista on tullut toinen informaatiolähde. On käynyt selväksi, että joukkotiedotusvälineillä on tärkeä osa sellaisten tietojen, näkemysten ja argumenttien tuottamisessa yleisöille, että aseidenriisuntaa koskeva järkipäiväinen keskustelu ja väittely ovat mahdollisia. Juuri tämän vuoksi muun muassa tarvitaan tiedotusvälineiden sisällön jatkuvaa tieteellistä tutkimusta.

Yksimielisesti hyväksytyissä periaatteellisissa päätöksissään symposium korosti tiedotusvälineiden ja aseidenriisunnan välistä suhdetta erityisesti asiaa koskevan yleismaailmallisen tietoisuuden luomisessa. Todettiin, että tiedotusvälineet vaikuttavat merkittävästi siihen, miten uhkia havaitaan ja miten niihin asenoidutaan. Huomiota kiinnitettiin erityisesti informaation lähteisiin. Symposiumin johtopäätösten mukaan tiedotusvälineillä täytyy olla vapaa pääsy kaikille erilaisille relevantin tiedon lähteille rauhan ja aseidenriisunnan tutkimuslaitokset mukaan lukien; yleisöllä on oltava oikeus tietää kilpavarustelun ja aseidenriisunnan esteiden syistä ja seurauksista.

Tutkimuksen osuudesta laadittiin erityismaininta: "Systemaattisen tieteellisen tutkimuksen avulla voidaan parhaiten arvioida, miten tiedotusvälineiden aseidenriisuntaa ja siihen liittyviä kysymyksiä käsittelevät sisällöt todellisuudessa vaikuttavat ja mitä mahdollisuuksia niillä on vaikuttaa. Edistääkseen tällaisen tutkimuksen kansainvälistä yhteistyötä Unesco voisi toteuttaa joitakin tapaustutkimuksia eri maissa; tutkimuksissa otettaisiin erityisesti huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien toiminnot ja päätöslauseimat."

Tapio Varis